

บทบาทกรมอนามัยกับการปฏิรูปความรู้ ด้านสุขภาพ

โดยนายแพทย์เกษม เวชสุทธานนท์
ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาสุขภาพะเขตเมือง
20 พฤศจิกายน 2560

เอกสารบรรยาย สัมมนาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ 10 วันที่ 21 ธันวาคม พ.ศ.2560
ณ อาคารอิมแพ็ค ฟอรั่ม เมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี

สถานการณ์ปัญหา

ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับประชาชน

1. ประชาชนไทยป่วยเป็นโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง เช่น โรคอ้วน ความดันโลหิตสูง เบาหวาน และมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น
2. ประชาชนไทยร้อยละ 50 มีความรอบรู้ด้านสุขภาพไม่เพียงพอ
3. ประชาชนมีข้อจำกัดในการดูแลสุขภาพตนเอง
4. มีช่องทางการสื่อสารกันเองเป็นวงกว้างมากขึ้นทำให้ มีข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพท่วมทับกันล้นทะลักในสังคมไทย (INFOBESITY) จากหลากหลายช่องทาง ขาดระบบการคัดกรอง และการยืนยันความถูกต้องของข้อมูล
5. ประเทศไทยมีค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพสูงประมาณร้อยละ 3.9 ของผลิตภัณฑ์มวลรวม (392,368 ล้านบาท) ซึ่งส่วนใหญ่ เป็นค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล

ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงาน

1. หน่วยงานที่ทำหน้าที่การสื่อสารมีมากตามความชำนาญของประเด็น ให้ความรู้และมีข้อมูลด้านสุขภาพมากมาย ทั้งในกระทรวงสาธารณสุข มีประมาณ 20 หน่วยงาน กระทรวงอื่นๆ กว่า 10 หน่วยงาน ซึ่งในการดำเนินการทั้งในลักษณะต่างคนต่างทำไม่ได้ ประสานข้อมูลหรือการสื่อสารระหว่างกัน และใช้งบประมาณค่อนข้างมาก
2. ยังขาดหน่วยงานที่ทำหน้าที่
 - คัดกรองข้อมูลด้านสุขภาพที่จำเป็น ถูกต้อง ทันการณ์ และมีประสิทธิภาพในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ
 - ตอบโต้ข้อมูลสุขภาพที่ไม่ถูกต้องอย่างทันท่วงที
 - เป็นกลไกในการบริหารจัดการ บูรณาการประเด็นที่จะสื่อสาร รวมทั้งช่องทางและวิธีการสื่อสารที่เหมาะสม

ปัจจัยความสำเร็จของการสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพ Health Literacy

การปฏิรูปความรอบรู้และการสื่อสารสุขภาพตาม
มติสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.)

เน้นให้ประชาชนทุกกลุ่มวัยมีความรอบรู้ด้าน
สุขภาพมากขึ้น นำไปสู่การมีพฤติกรรมที่พึง
ประสงค์และมีสุขภาพสมบูรณ์ทุกมิติ ผ่านการ
จัดการให้ สถานบริการสุขภาพ สถาบันการศึกษา
ทุกระดับ สถานที่ทำงานและโรงงานต่าง ๆ เป็น
องค์กรรอบรู้ด้านสุขภาพ (Health Literate
Organization) และพัฒนาชุมชน/ท้องถิ่นเป็น
ชุมชนรอบรู้ด้านสุขภาพ (Health Literate
Communities)

ข้อเสนอองค์การอนามัยโลก

“การพัฒนาและส่งเสริมให้ประชาชนมีความรอบรู้
ด้านสุขภาพเป็นการสร้างและพัฒนาขีด
ความสามารถในระดับบุคคลในการดำรงรักษา
สุขภาพตนเองอย่างยั่งยืน มีการชี้นำระบบสุขภาพที่
สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของ
ประชาชน มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลสุขภาพของ
ตนเองร่วมกับผู้ให้บริการและสามารถคาดการณ์
ความเสี่ยงด้านสุขภาพที่อาจเกิดขึ้นได้ รวมทั้งการ
จัดการโรคเรื้อรังที่กำลังเป็นปัญหาคุกคามระดับโลก

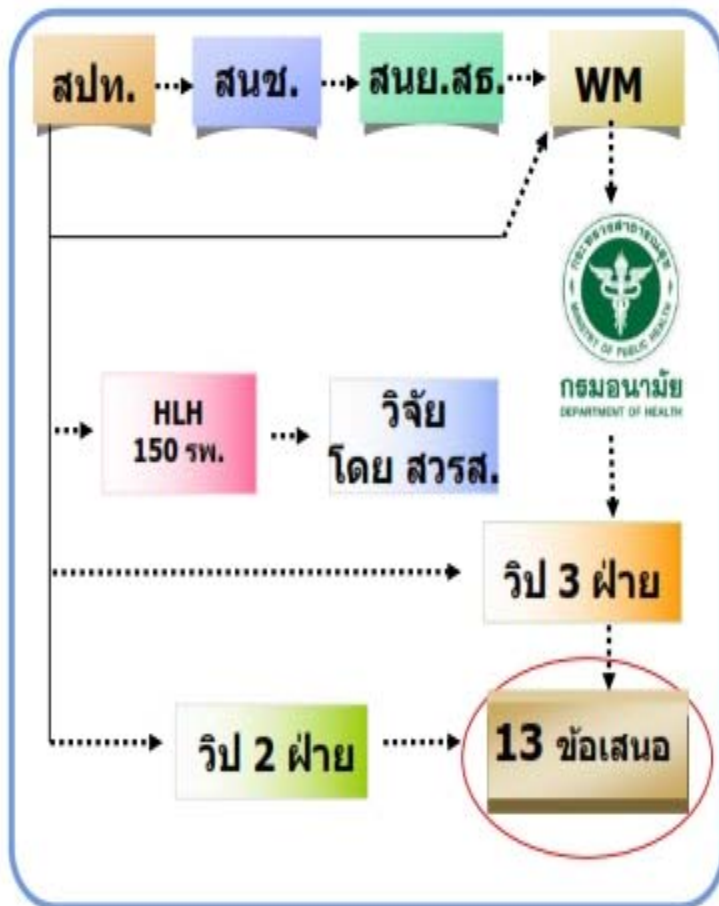
ความรอบรู้ด้านสุขภาพ (Health Literacy)
“หัวใจสำคัญของงานส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค”

กรมอนามัย
DEPARTMENT OF HEALTH

การดำเนินงานขับเคลื่อนความรู้ด้านสุขภาพ

ก.สธ.มอบหมายให้ กรมอนามัยเป็นผู้ประสานความร่วมมือ การทำงานเชื่อมโยงทั้งภายในและภายนอกกระทรวงสาธารณสุข

- วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเด็นและพัฒนาเครื่องมือ ประเมินความรู้ด้านสุขภาพของคนไทย / เครื่องมือ/หลักเกณฑ์การประเมินองค์ความรู้ด้านสุขภาพ (HLO) และแนวทางการพัฒนาสู่องค์กรรอบรู้ด้านสุขภาพ
- ประชุมชี้แจงและจัด workshop กับผู้บริหารและหน่วยงาน
- แต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนความรู้และสื่อสารสุขภาพ ตามคำสั่ง 62/2560 ลงวันที่ 25 ม.ค. 60
- ประชุมสื่อสาร HL ขับเคลื่อนงานโดยศูนย์เขต และเขตสุขภาพ พร้อมผลักดันผ่านแผนยุทธศาสตร์ส่งเสริมสุขภาพฯ
- จัดทำแผนปฏิรูปความรู้ด้านสุขภาพ
- จัดทำ Action plan

ความรู้ด้านสุขภาพของสังคมไทยในปี 2579 (Health Literate Thai Society by 2036)

กรมอนามัย
Ministry of Health

30.8.60

6 ยุทธศาสตร์สำคัญ

1. สำรวจสถานการณ์ ความรอบรู้ด้านสุขภาพของคนไทย

2. พัฒนาชุดข้อมูลความรู้พื้นฐานที่สำคัญและจำเป็น

3. พัฒนาศักยภาพบุคลากร

4. พัฒนาระบบการสื่อสารสุขภาพ สนับสนุนให้มีรูปแบบการสื่อสารในระบบบริการสุขภาพที่เข้าถึงง่าย

5. สนับสนุน ส่งเสริมการความรู้การจัดงานวิจัยและนวัตกรรม

6. ส่งเสริม/สนับสนุนและพัฒนาให้เกิดชุมชนรอบรู้ด้านสุขภาพ สถานบริการสุขภาพ สถาบันการศึกษา สถานที่ทำงานและโรงงานต่างๆ เป็นองค์กรรอบรู้ด้านสุขภาพ

ความก้าวหน้า / ผลการดำเนินงาน

1

จัดทำและเผยแพร่ ชุดข้อมูลความรู้พื้นฐานที่สำคัญและจำเป็น (Key Message) “Thai Health Literacy 66”

2

จัดทำแผนปฏิรูปประเทศด้านสาธารณสุข ประเด็น “ความรอบรู้ด้านสุขภาพ (Health Literacy)” ในการประชุมคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านสาธารณสุข

3

ดำเนินงาน โครงการสำรวจความรอบรู้ด้านสุขภาพของประชาชนไทย สนับสนุนงบประมาณโดย สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) อยู่ในระหว่างจัดอบรมเก็บข้อมูล

4

ศึกษาวิจัยเรื่อง “โครงการพัฒนาชุมชนต้นแบบสร้างเสริมคุณภาพชีวิต” (พัฒนาชุมชนรอบรู้ 3 Core Literacy ได้แก่ Health Literacy Financial Literacy และ Digital Literacy เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ผ่านกลไก พชอ.)

5

ดำเนินงาน โครงการพัฒนาศักยภาพทีมรอบรู้ด้านสุขภาพ เพื่อพัฒนาสถานีอนามัยเฉลิมพระเกียรติฯ เป็นองค์กรรอบรู้ด้านสุขภาพ โดยความร่วมมือกับ มูลนิธิ สอน.

6

สนับสนุนวิชาการ/เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำเรื่องความรอบรู้ด้านสุขภาพ (HL) ให้กับหน่วยงานภายนอกและภายในกระทรวงสาธารณสุข

Health Literacy

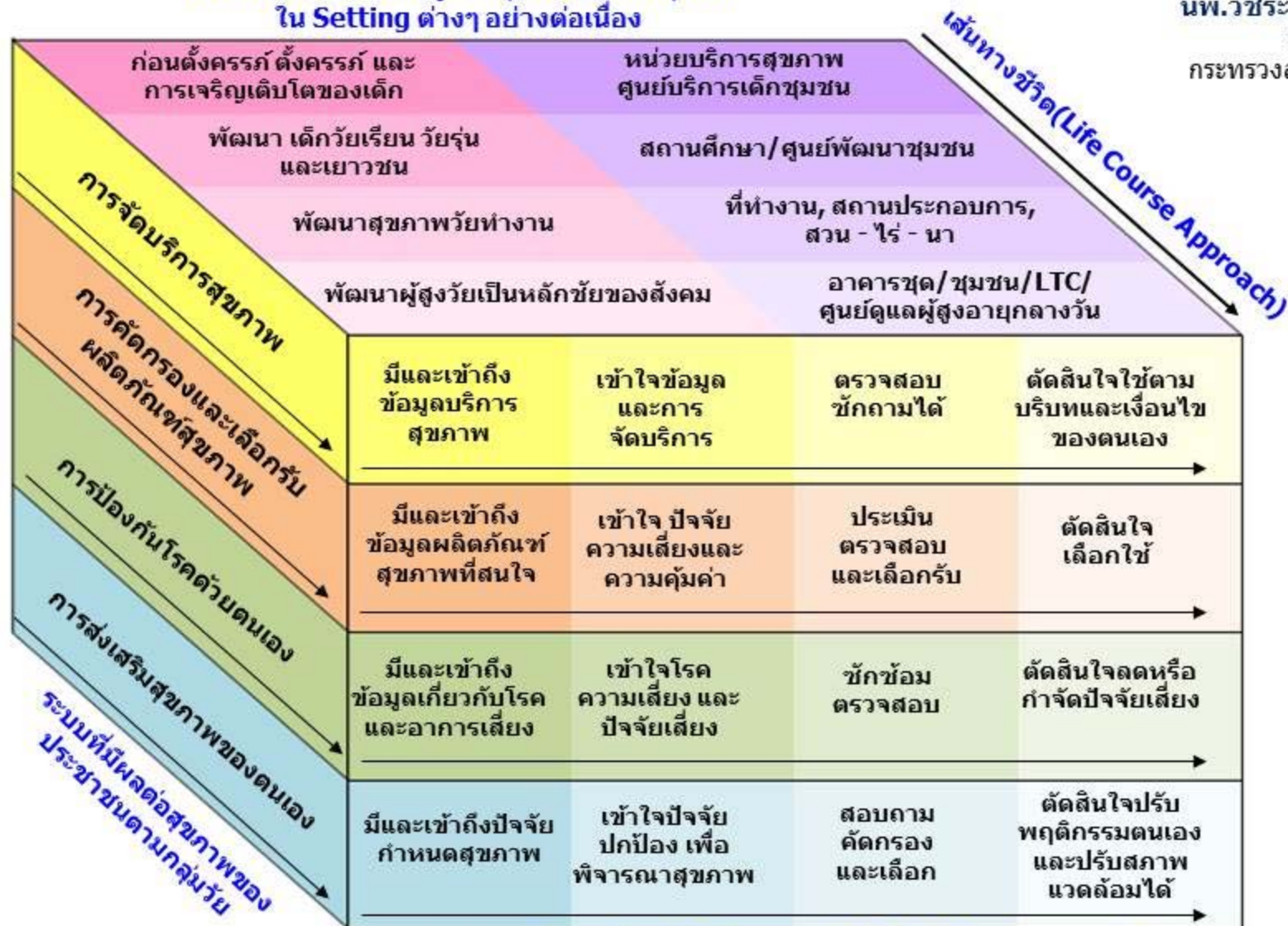
องค์การอนามัยโลก กล่าวว่า “Health Literacy” หมายถึง
กระบวนการทางปัญญา และทักษะทางสังคม ที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจและ
ความสามารถของปัจเจกบุคคลที่จะเข้าถึง เข้าใจและใช้ข้อมูลข่าวสารเพื่อ
นำไปสู่การตัดสินใจที่เหมาะสมนำไปสู่สุขภาพ

ข้อเสนอ ระบบพัฒนาความรอบรู้ด้านสุขภาพไทยแบบบูรณาการ 3 มิติ (Health Literacy System – Thai HL Matrix-3 Dimensions)

3 มิติ 4 ประเด็น (4x4x4)

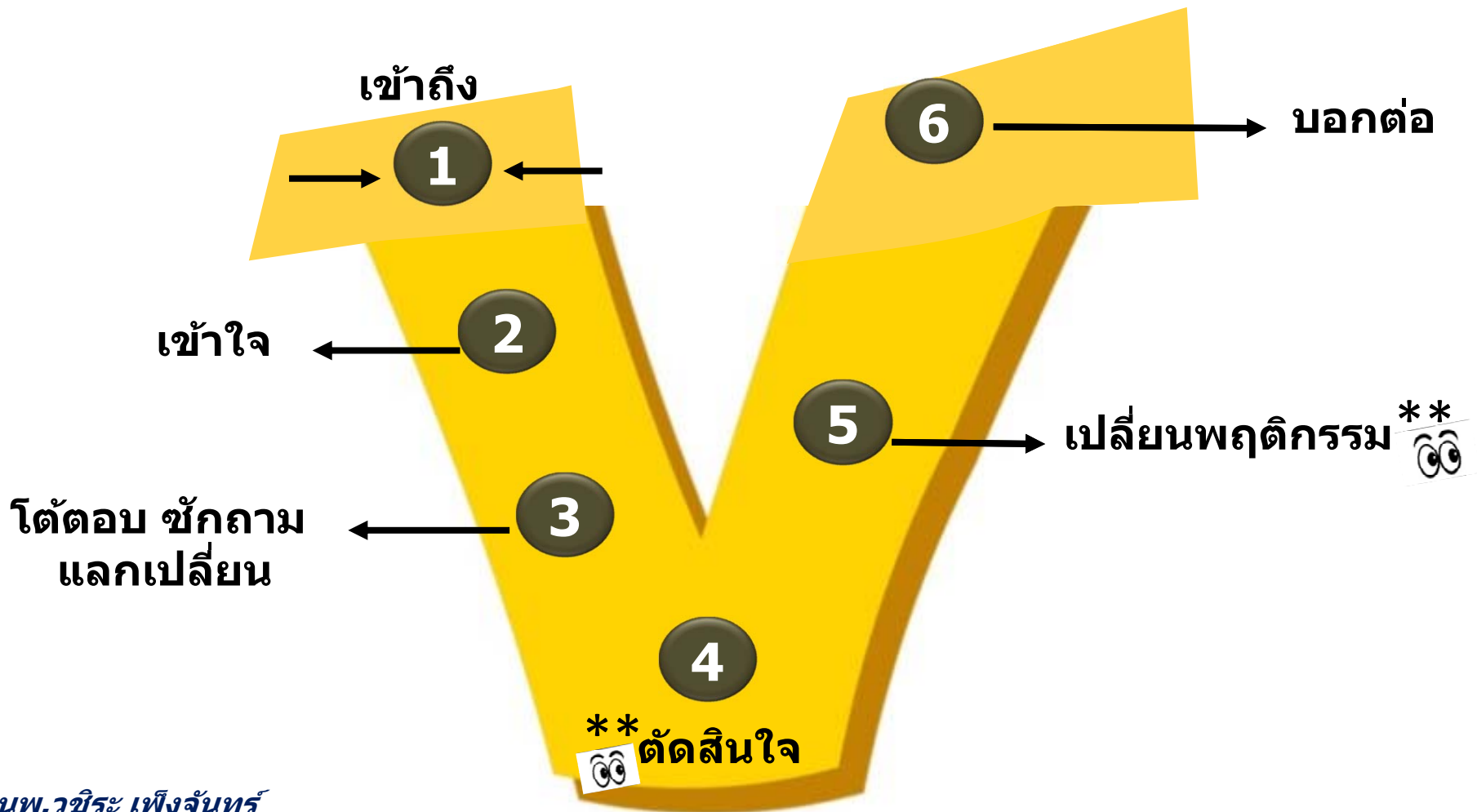
การพัฒนาความรอบรู้ด้านสุขภาพ ตามกลุ่มวัย
ใน Setting ต่างๆ อย่างต่อเนื่อง

นพ.วชิระ เพ็งจันทร์
กรมอนามัย
กระทรวงสาธารณสุข
4 ก.พ.60

กระบวนการพัฒนา Health Literacy เข้าถึง/ เข้าใจ /ตรวจสอบ/ ตัดสินใจใช้ และบอกต่อ

กระบวนการเปลี่ยนแปลงภายในตัวบุคคล เพื่อให้เกิดการเรียนรู้

By นพ.วชิระ เพ็งจันทร์
กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข
25 ม.ค. 60

Health Literacy

Metropolitan Health and Wellness Institution Health Literacy Organization

1.การนำองค์กรเป็นHLH

-นโยบาย/งบ/CB/ส่วนร่วมออกแบบ
/Role model/HL team-office
/EB project/

2.Health literate staff

-tailor made model/A²IM/ 2 way
communication skill

สถาบันรอบรู้ด้านสุขภาพ

3.Health literate Media

- tailor made media

5.Health literate People (client)

-Self management
- Group management

4.Health literate environment design

-แผนที่ ป้ายบริการ/key message K/
จิตอาสาบริการ

ตัวอย่างการพัฒนางาน องค์กรรอบรู้ด้านสุขภาพ สถาบันพัฒนาสุขภาพะเขตเมือง

1. ประกาศนโยบายและสื่อสารภายในองค์กร เน้นจุดยืน และเป้าหมายที่ชัดเจน ขององค์กร

ตัวอย่างการพัฒนางาน องค์กรอบรู้ด้านสุขภาพ สถาบันพัฒนาสุขภาพะเขตเมือง

2. ต้อง**กำหนดนิยามและคุณลักษณะขององค์กร**
แห่งความรอบรู้ด้านสุขภาพเพื่อสร้างความเข้าใจ
ตรงกัน และองค์กรอยู่จุดไหนและต้องทำอะไรต่อ
ทำอย่างไรจึงจะไปให้ถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้

3. การประเมินตนเองในการเป็นองค์กรความรู้ ด้านสุขภาพ 45 ข้อ เพื่อดำเนินงานจัดทำแผนพัฒนา หน่วยงาน

ตัวอย่างการพัฒนางาน องค์กรอบรู้ด้านสุขภาพ สถาบันพัฒนาสุขภาพะเขตเมือง

4. พัฒนา **Key message** ที่แสดงเป็นอัตลักษณ์ที่สื่อให้กับผู้รับบริการเข้าใจ และเข้าถึงได้ง่าย
5. พัฒนาสื่อที่เน้นการพัฒนาด้านความคิด **รู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy Education)** ส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจและทักษะได้อย่างมีเหตุมีผล

ตัวอย่างการพัฒนางาน องค์กรอบรู้ด้านสุขภาพ สถาบันพัฒนาสุขภาพะเขตเมือง

5. ปรับสิ่งแวดล้อมหน่วยงาน ให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูล พร้อม
เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลที่สื่อสารแบบง่ายๆ สำหรับผู้มารับ
บริการอย่างต่อเนื่องทุกช่องทาง

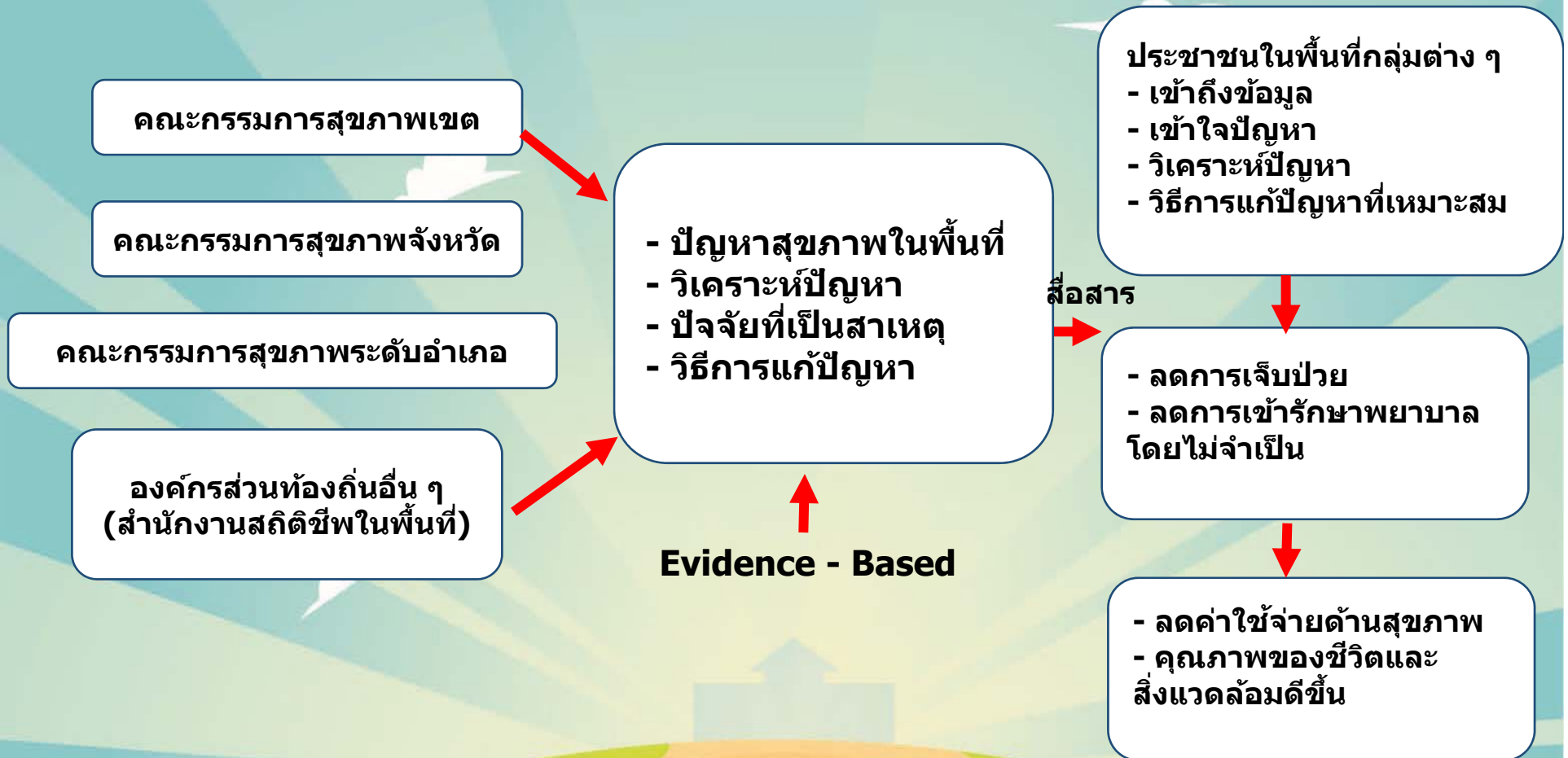
ตัวอย่างการพัฒนางาน องค์กรรอบรู้ด้านสุขภาพ สถาบันพัฒนาสุขภาพะเขตเมือง

6. ปรับกระบวนการในการบริการให้เข้าถึงข้อมูลและทักษะด้านสุขภาพ โดยเน้นผลิตสื่อ สอดคล้องกับบริบทของผู้รับบริการ และ ทบทวนความเข้าใจของผู้รับบริการทุกครั้งที่ได้รับบริการ

Health Literate Communities

เสนอโดย รศ.พญ.พรพันธ์ บุณยรัตพันธ์*

* ประธานกมธ.สาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม สปท.

โครงการพัฒนาบริการส่งเสริมสุขภาพและองค์กร นวัตกรรมเสริมสร้างความฉลาดรู้สุขภาพทุกกลุ่ม วัยในเขตเมือง (กทม.)

โดยความร่วมมือระหว่าง

กรมอนามัย (สถาบันพัฒนาสุขภาพแห่งชาติเขตเมือง)

กรุงเทพมหานคร(สำนักอนามัย)และ

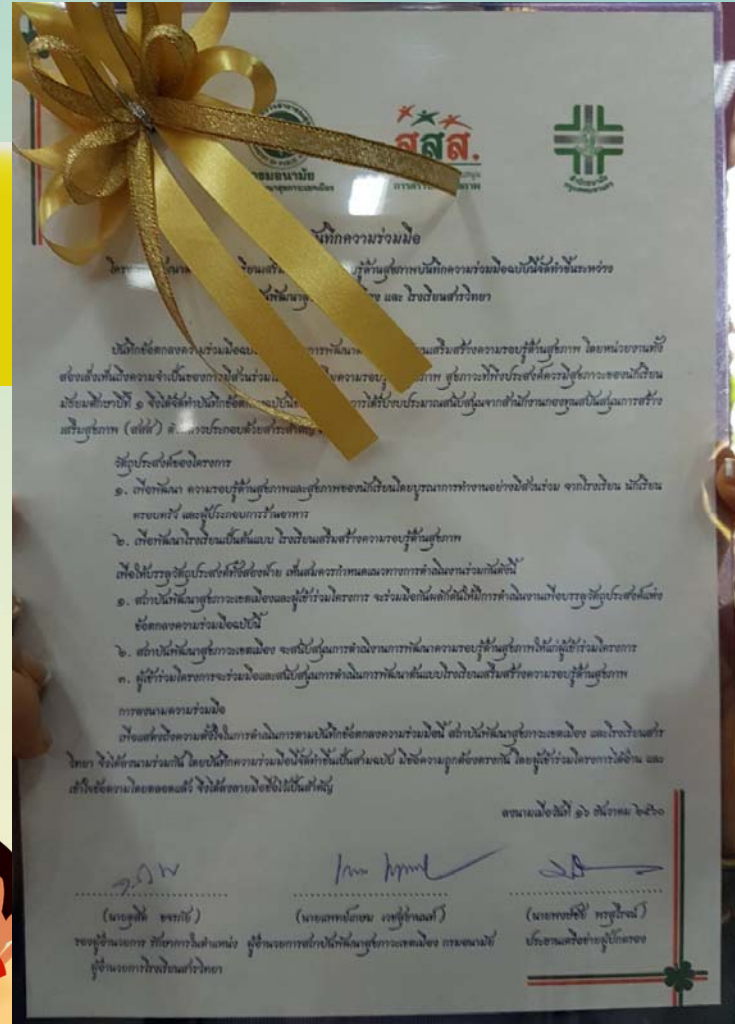
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ(สสส.)

ประจำปี งบประมาณ 2560-2562

MOU โรงเรียน เสริมสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพ

Thank you

